

©Т.В.СТАСЮК, 2019

ПРОЛЕГОМЕНИ СОЦІОКОГНІТИВНОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА ТА СОЦІОКОГНІТИВНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕРМІНА

Стаття здійснює введення до соціокогнітивного термінознавства, окреслює статус напрямку в системі лінгвістичного знання, подає вихідні поняття, основні відомості про сучасну проблематику й перспективи, мету, завдання, методи вивчення термінології в новій парадигмі; здійснює комплексний аналіз визначень терміна, вказує на його істотні ознаки крізь призму когнітивної та соціологічної парадигми мовознавства.

Ключові слова: соціокогнітивне термінознавство, термін, термінотворення, семіотична природа терміна, концептуалізація, категоризація, науковий дискурс, професійний дискурс.

У статті обґрунтовано виділення окремого напрямку сучасних досліджень термінологічної лексики – соціокогнітивного термінознавства, представлена проблематика вивчення терміна в соціокогнітивній лінгвістичній парадигмі та систематизовано нові спроби визначення терміна як лінгвосоціокогнітивного феномена.

Актуальність розвідки зумовлена аналізом статусу соціокогнітивного термінознавства в системі лінгвістичного знання, систематизацією сучасної проблематики, виділенням перспектив нового напрямку, його мети, завдань, методів, а отже нового ракурсу досліджень терміна.

Метою статті є огляд наукових теорій, концепцій, поглядів, проблем, пов'язаних з формуванням нового напрямку лінгвістичних досліджень – соціокогнітивного термінознавства, та з'ясування природи терміна з урахуванням соціокогнітивних категорій та їх ознак у термінології.

Для реалізації мети дослідження було поставлено наступні **завдання**:
1) систематизувати наукові погляди в межах соціокогнітивного термінознавства початку ХХІ століття, проаналізувати вихідні поняття, проблематику,

перспективи, мету, завдання, методи його вивчення; 2) здійснити огляд визначень терміна, що відбивають соціокогнітивні категорії в термінології.

Об'єктом дослідження стала сукупність наукових теорій, концепцій, поглядів, проблем, пов'язаних з формуванням нового напрямку, та сукупність визначень терміна в соціокогнітивній лінгвістичній парадигмі. **Предметом** дослідження став сучасний лінгвістичний дискурс та авторський термінознавчий дискурс, в якому концептуалізовано нове розуміння терміна.

Наукове значення статті полягає в комплексному аналізі наукових проблем термінознавства, які виокреслюють нову парадигму досліджень – соціокогнітивне термінознавство. **Теоретичну базу** розвідки склали концепції термінознавців, присвячені різним аспектам дослідження термінології, наукового дискурсу, професійного спілкування, мов для спеціальних цілей, наукової та професійної комунікації.

Різноманітні аспекти в межах нового ракурсу термінознавчих студій вивчали дослідники в різних країнах. Вважаємо за доцільне подати короткий аналіз їх праць і викладених у них положень у трьох групах:

- **зарубіжне термінознавство** (Р. Теммерман, Дж. Сейджер, П. Вайсенхофер, Б. Завада, П. Свонпол, М. Т. Кабре, І. Мейер, К. Кагейра, П. Фабер, С. М. Мартинез, М. Р. Кастро Пріето, Х. С. Руїз, Х. А. Пріето Веласко, П. Л. Арауз, К. М. Лінарес, М. В. Еспосіто, К. Джименез, К. Зібель, Дж. Морай, Ю. Махмуд, Б. Сміт, Дж. Майкінг, У. Бреснах, Дж. Фелю);
- **російське термінознавство** (О. Й. Голованова, С. Л. Мішланова, Л. Ю. Зубова, В. Ф. Новодранова, І. П. Массаліна, М. Б. Казачкова, Ю. А. Гришенкова);
- **українське термінознавство** (А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько, О. О. Селіванова, В. Л. Іващенко, Л. Г. Боярова, С. В. Постриган, І. В. Середюк, В. Я. Юкало, Л. Ф. Борсук, Р. А. Гринюкова, В. Г. Згурська, А. Д. Олійник, О. О. Олійник, О. І. Южакова).

Зарубіжне термінознавство, започатковуючи в своїх надрах проблематику соціотермінознавства, підвело світову наукову спільноту до

зміни ракурсу дослідження терміна: переходу до соціокогнітивних основ термінотворення, термінопородження й терміновживання, вивчення когнітивно-комунікативних механізмів використання термінології в реальному науковому, професійному та повсякденному мовленні на відміну від письмової мови стандартів і словників, реалізації потенціалу терміна в соціальній практиці, прагматичному контексті тощо.

Р. Теммерман викладає свої спостереження щодо сумнівності принципів традиційного термінознавства в концепціях Дж. Сейджера, П. Вайсенхофера, Б. Завади, П. Свонпола, М. Т. Кабре, І. Мейер, К. Кагейри в монографії “Щодо нових шляхів опису термінології. Соціокогнітивний підхід” [16, с. 35]. Вона актуалізує новітню проблематику: 1) вивчення еволюції значення терміна в часі (“Що вважати терміном? Від статичного опису до динамічної обробки термінології”) [17, 265–277]; 2) перехід від моделі семантичного трикутника Г. Фреге до моделі “сигніфікат – ситуаційність – матеріалізація (вербалізація) – денотат – термін” (“Розбудова галузевого знання за допомогою розуміння термінології”) [9, 177–191]; 3) створення словника третього тисячоліття – ідеального електронного термінологічного словника-репозиторія з репрезентацією динаміки розуміння терміна (“Як можуть спеціалізовані словники брати до уваги варіювання та динаміку розуміння [терміна]”) [15, с. 21].

Лідер наукової групи LEXICON Університету м. Гранада в Іспанії П. Фабер наголошує на актуальності переходу теорії терміна до положень когнітивної семантики, вивчення дискурсу носіїв фахового мовлення, які послуговуються термінами в певних комунікативних ситуаціях [5, 107–134].

П. Фабер, С. М. Мартинез, М. Р. Кастро Пріето, Х. С. Руїз, Х. А. Пріето Веласко, П. Л. Арауз, К. М. Лінарес, М. В. Еспосіто у статті “Процесовий термінологічний менеджмент у сфері гідротехнічних засобів і методів берегових робіт” [6, 189–213] описують методи створення терміноонтології у технічній сфері, аналізуючи три аспекти соціокогнітивного термінознавства – концептуальну організацію знань, багатоаспектність концептуальних

репрезентацій, екстракцію знань з багатомовних текстових корпусів (фахового дискурсу) [6, 189–213].

П. Фабер у праці “Динаміка представлення спеціального знання: симуляційна реконструкція або інтерфейс *сприйняття-дії*” [7, 9–29] пропонує переглянути ідеї репрезентації *термінологічних концептів* (термін дослідниці), перевести їх із статичної площини у розріз створення динамічних сценаріїв змін, подій, прогресу [7, 9–29].

К. Джименез та К. Зібель у статті “Від репрезентації експертного знання до контрольованої мови: гнучкі дефініції терміноконцептів у сфері робіт берегової зони” [8] описують проект створення спеціальних електронних матриць на основі шаблонів фахової мови автентичних текстів, які зможуть вибудовувати дефініцію будь-якого термінопоняття, яка змінюватиметься залежно від знань та очікувань користувача [8].

Чимало дослідників експлікують, у свою чергу, соціологічний аспект термінознавчих студій. Так, канадський дослідник Дж. Морай кваліфікував термін *соціотермінознавство* доволі “зручним” для опису реального вживання термінів, створених термінологами, фахівцями й нефахівцями [11, с. 121].

Ю. Махмуд, африканський дослідник, у дисертації “Соціолінгвальні фактори термінологічного планування: питання Мавританії” підкреслив, що термінологічне планування – соціолінгвально детермінований процес, який спирається на соціокультурні й політичні чинники; зумовлює термінологічну політику, джерела запозичення термінів, моделі термінотворення [10, 100–111].

Б. Сміт на матеріалі розвитку малайської мови в частині Брунею довів, що соціологічні чинники зумовлюють використання англомовних термінів у цій країні; проавнівлізував проблему замовлення і попиту на міжнародну термінологію [14, с. 299].

Так само, австрійський термінознавець Дж. Майкінг підкреслив, що соціотермінознавство намагається вивчити термінологію в соціальній практиці, тобто в дискурсі, воно досліджує соціальну та когнітивну діяльність людини [12, с. 94].

У. Бреснах, ірландська дослідниця, у монографії “Модель найкращої практики термінологічного планування” обстоює необхідність аналізу особливостей мов спеціального призначення, соціального контексту, рівня освіти, мовної компетенції, мовної грамотності носіїв мовлення при вивченні термінотворення та терміновживання; необхідність вивчення “терміна у дії”, “терміна у використанні”, реального терміновживання особистості-користувача термінології [18, с. 15].

У соціологічному напрямі розвивають ідеї комунікативної теорії термінознавства також М. Т. Кабре, Дж. Сейджер, Дж. Фелю, зокрема у працях “Вступ: щодо теорії термінознавства” [2, 1–3], “Класифікація та ієрархія технічних термінологій” [13, 73–85], “Термінологія. Представлення і комунікація” [4], “Термінологія і когніція” [1, 41–50], “Елементи теорії термінознавства: щодо альтернативної парадигми” [3, 35–57]. В останній статті М. Т. Кабре розглядає термін як спеціальну одиницю фахової мови / одиницю спеціального знання, вказує на його багатовимірність, виділяючи соціокомунікативний, когнітивний та лінгвістичний компоненти, порівнює його з тригранником, грані якого активуються залежно від набору умов, релевантних для певної ситуації [3, 35–57].

Російське термінознавство насамперед експлікує праці соціокогнітивного спрямування дослідження термінологій О. Й. Голованової, яка послідовно розробляє когнітивно-комунікативну концепцію вивчення терміна з позицій категорійного підходу [28, 18–25; 29, 16–17; 25, 85–91; 27, 51–54; 26, 24–31].

Різні аспекти функціонування терміна в медичній комунікації аналізує С. Л. Мішланова [48, 91–98; 50, с. 392; 49, 40–43], яка розкриває питання комунікативної компетентності медичних працівників й обґрунтовує нові методологічні можливості для цілісного аналізу мовленнєво-розумової діяльності фахівця [47, 481–486].

В іншому ракурсі до проблеми медичної комунікації підходить Л. Ю. Зубова, яка досліджує медичні аббревіатури як частину професійної мовної картини світу [37, с. 22].

В. Ф. Новодранова й І. П. Массаліна спрямовують свої лінгво-соціокогнітивні дослідження на вивчення мови військово-морської справи на тлі проблеми соціології мовлення, специфіки фахового, зокрема військово-морського, дискурсу, категоризації та концептуалізації спеціальних понять [46, с. 278; 52, 82–84; 54, 68–70; 57, 136–140; 53, 150–153; 51, с. 45].

Дещо співзвучну проблематику вивчає М. Б. Казачкова, аналізуючи особливості професійної комунікації у сфері авіації, функціонування фахової мови, механізми вербалізації професійних цінностей, шляхи утворення базових концептів фахової мови [42, с. 255].

Ю. А. Гришенкова аналізує терміноконцепти юриспруденції як когнітивний і соціокультурний феномен, обґрунтовуючи кваліфікацію терміна як елемента професійної комунікації [32, с. 20].

Українське термінознавство виявляє перші кроки в новому напрямі вивчення терміна у монографіях А. С. Д'якова, Т. Р. Кияка, З. Б. Куделько та В. Л. Іващенко, у дисертаціях С. В. Постриган, І. В. Середюк, В. Я. Юкала та в статтях О. О. Селіванової, Л. Г. Боярової, Л. Ф. Борсук, Р. А. Гринюкової, В. Г. Згурської, А. Д. Олійника, О. О. Олійника та О. І. Южакової.

У монографії “Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти” [34, с. 218] колектив авторів зазначає важливість розгляду таких соціологічних чинників термінотворення, як мовні контакти та мовна орієнтація [34, с. 34].

О. О. Селіванова пропонує методіку проектування процесів термінотворення на когнітивне підґрунтя категоризації та концептуалізації певної наукової сфери, розглядаючи мотивацію термінологічних одиниць та її результати у вербалізованих терміноконцептах [60, 84–95; 61, 301–307].

С. В. Постриган апелює до функціонування усталених словосполучень у юридичному тексті, виділяючи та інтерпретуючи соціологічний компонент і національно-культурну їх специфіку та виявляючи основні ціннісні характеристики лінгвокультурних концептів та їх вплив на юридичні тексти [59, с. 14].

У цьому ж аспекті працює й І. В. Середюк, яка доводить, що термін є комунікативно та когнітивно значущим у спеціальному середовищі. Терміни, інкорпоровані в нерідний дискурс, виконують інформаційну (номінативну, текстотвірну, характеризувальну, диференційну, компресійну) та стилістично-прагматичну (експресивну, емотивну, оцінну) функції [62, с. 338].

В. Я. Юкало виявляє функціональне навантаження кодифікованих і розмовних некодифікованих стереотипів в професійному спілкуванні лікаря, обґрунтовує модель медичної комунікації, розкриває специфіку медичної термінології [66, с. 207].

Л. Ф. Борсук аналізує чинники термінотворення на семантичному (одновимірному) та концептуально-когнітивному (багатовимірному) рівнях, підкреслюючи важливість “застосовування інтегративних методів, зокрема “концептуальної інтеграції”, тобто методів когнітивного та семіотичного моделювання” у вивченні терміна [20, 55–62].

Л. Г. Боярова когнітивно-комунікативну значущість терміна вважає одним із принципів добору термінологічної лексики із загальних корпусів термінів до великого загальномовного тлумачного словника: “словникарська праця моделює мовну свідомість мовців й усуває розбіжності між індивідуальним знанням людини та знанням усього мовного колективу” [21, 13–24].

Р. А. Гринюкова здійснює соціокогнітивне дослідження термінів на позначення назв людини за родом діяльності [31, 173–177].

У соціологічному, когнітивному та комунікативно-прагматичному аспектах працює В. Г. Згурська, яка досліджує специфіку категоризації буття за умов поширення Інтернет та комп’ютерних технологій, окреслює принципи номінації реалій та визначає засоби фіксації, збереження й удосконалення термінолексем [36, 142–148].

А. Д. Олійник та О. О. Олійник розглядають соціокогнітивні аспекти формування новітніх терміносистем економіки й державного управління, питання “комунікативного шуму” / “девіацій комунікації” / “семантичного

шуму”, неправильного трактування термінології фахівцями, які мають різний рівень мовно-професійної компетентності [58, 231–239].

О. І. Южакова обстоює думку, що за терміном стоїть науковий концепт, сформований у результаті свідомої наукової діяльності, наукового узагальнення, структурує когнітивне дослідження будь-якої термінології, засвідчує приклади застосування концептуального аналізу до розгляду термінів холодильної техніки [65, 34–37].

Таким чином, **нова проблематика** охоплює питання-положення: 1) основна одиниця термінознавства – *одиниця розуміння спеціального / наукового / професійного знання // термінологічний концепт*; 2) властивість терміна – інтерпретація світу; 3) термінологічна дефініція складається з модулів розуміння; 4) терміни можуть бути багатозначними; 5) терміни можуть мати синоніми; 6) терміни можуть бути метафорами; 7) термін вербалізує комплексний конструкт з різними рівнями усвідомлення; 8) дефініція терміна – динамічна, з різним обсягом інформації залежно від мети повідомлення; 9) терміноконцепти постійно розвиваються.

З огляду на зазначене, **перспективами розвитку соціокогнітивного термінознавства** є заглиблення в ментальні процеси категоризації та концептуалізації наукового / фахового знання, яке актуалізується в живому науковому / професійному дискурсі з урахуванням соціологічних чинників.

Вбираючи цілі когнітивної і соціолінгвістики, соціокогнітивний напрям термінознавства перекваліфікував **мету досліджень** із вивчення специфічних властивостей терміна як мовної одиниці на *його семіотичну природу, соціоментальні аспекти репрезентації спеціального знання*.

Нова мета студій зумовила комплекс релевантних **завдань аналізу терміна**: виявлення найістотніших ознак природи терміна як соціокогнітивного явища; втілення у термінах результатів категоризації та концептуалізації наукових / професійних знань; аналіз відтворення у термінології наукового / професійного мислення, досвіду, стереотипів фахівців; вивчення комунікативного потенціалу терміна в науковому / професійному

спілкуванні; виявлення когнітивних механізмів формулювання дефініції терміна, термінотворення і терміновживання у науковій / професійній сфері.

Когнітивний аспект вивчення терміна.

В. Л. Іващенко формулює таке бачення терміна: *термін* – репрезентує спеціальне поняття, яке вступає у відношення з іншими поняттями у загальній структурі наукової або професійної галузі; позначає термінопоняття, яке може бути динамічним фрагментом інформації у межах спеціальної предметної сфери; може репрезентувати спеціальне поняття у вигляді моделі (шаблону, стереотипу, схеми); може вербалізувати спеціальний концепт; залежить від тематичного контексту, від місця в системі спеціальних понять галузі тощо [40, 51–58].

На думку, А. Р. Іленкова *термін* відіграє спеціальну роль у збереженні й транслюванні знань, представляє фрагменти знання в усій їхній складності, допомагає означити концепт, різні терміни мають різне інформаційне наповнення [41, с. 24]. Дослідник зазначає, що *термінологія* репрезентує концептуальні поняття з певної галузі у вигляді, який дає змогу обмінювати чи передавати знання в комплексній формі; розглядає терміни як номінатори концептів і як номінатори властивостей концептів [41, 27–28].

За визначенням Д. В. Щерби, *термін* – це мовний знак, співвідносний із поняттям і предметом певної професійної сфери, який на основі цього співвідношення входить до певної терміносистеми як її невід’ємний елемент [64, 237–240].

Глибокий аналіз когнітивної природи терміна здійснила О. Й. Голованова, пропонуючи такі визначення: *термін* – це реалізація механізмів пізнання тієї чи іншої галузі знань або діяльності, репрезентація структур спеціального знання, які є відправним пунктом в осмисленні професійного простору і сприяють оптимальній організації діяльності фахівців [28, с. 23]; невід’ємна когнітивна структурна одиниця мови фахівців, мови професійної орієнтації; “вербалізований результат” фахового досвіду [26, 118–119]; *терміни*, позначаючи найбільш значущі ментальні об’єкти професійної діяльності,

вербалізують *логічну модель певної системи знання або діяльності* та функціонують як основні *когнітивні орієнтири* в межах цих систем [30, с. 26].

Когнітивні функції терміна аналізує М. М. Володіна, яка зазначає, що **термін** є: особливою *когнітивно-інформаційною структурою*, в якій акумулюється виражене в конкретній мовній формі *професійно-наукове знання, накопичене людством* за весь період його існування [23, с. 25]; носієм *колективного професійно-наукового знання, яке оптимізує пізнавальну та перетворювальну діяльність* людей [22, с. 3]; своєрідним записом *професійно-наукового знання*.

На думку С. Л. Мішланової, **терміни** – мовні знаки, формування яких відбувається в *діяльності особистості* і має *когнітивно-дискурсивну природу*. Тому закономірності термінологізації зумовлені закономірностями дискурсу й закономірностями розвитку *професійної мовної особистості* [50, с. 22].

Л. М. Алексєєва, С. Л. Мішланова розглядають **термін** як мовний знак, значення якого відображає певні етапи пізнання. Вони визнають термін одним із способів *вербальної репрезентації спеціального знання* [19, с. 200].

Аналогічні ознаки терміна виділяє А. В. Лемов, зазначаючи, що **термін** – це мовна одиниця (слово чи словосполучення) переважно субстанційного характеру, яка конвенційно співвідноситься з поняттям та предметом професійної сфери і служить для *концентрації, фіксування, зберігання та передавання інформації* [45, с. 77].

В. М. Лейчик кваліфікує **термін** “динамічним явищем, яке народжується, формується, поглиблюється в процесі *пізнання* (когніції), переходу від концепту – мисленнєвої категорії – до вербалізованого концепту, пов’язаного з тією чи іншою теорією, концепцією, яка осмислює ту чи іншу *область знання і (або) діяльності*” [44, с. 21].

О. А. Федотова вважає, що **термінологія** – це вербалізований *результат когнітивної діяльності фахівця*, пов’язаний з осмисленням та освоєнням його професійного досвіду. Терміносистема певної сфери знання / діяльності є

своєрідним “відбиттям” того, як *фахівець концептуалізує і категоризує довілля*, які його елементи для нього релевантні, найбільш значимі [63, с. 10].

Л. В. Івіна визначає **термін** як основну одиницю науки, спеціальних галузей знань і сфер діяльності людини, покликану номінувати об’єкти і процеси та одночасно бути засобом *пізнання навколишнього світу* [38, с. 14].

Т. М. Дрідзе визначає **термін** як *когнітивну одиницю*, яка “задає програму діяльності і поведінки” [35, с. 35].

Когнітивний підхід у термінознавстві розвиває новий погляд на термін як *репрезентант наукового знання, засіб здобування, зберігання та накопичення професійно-наукової інформації*, розглядає його як вербалізований *результат фахового мислення, засіб об’єктивації пізнавальної діяльності* людей.

Отже, когнітивна природа терміна виявляється у таких аспектах: **термін** відбиває процеси пізнання, концептуалізації та категоризації, є вербалізатором фрагменту знання різного обсягу, своєрідним засобом здобування, зберігання та накопичення професійно-наукової інформації.

Соціологічний аспект вивчення терміна.

Чимало дослідників визнають **терміни**, за допомогою яких *спілкуються фахівці конкретної галузі знання*, когнітивними структурами, які вимагають *відповідної поведінки* [М. М. Володіна, Л. О. Манерко, В. Ф. Новодранова, Н. В. Снеткова, Л. Ф. Єльцова, В. Л. Іващенко].

В. Л. Іващенко, експлікуючи *соціальну природу терміна*, зазначає, що він *реалізується у соціальному контексті*; зазнає впливу *культурного та прагматичного фактору спілкування, економічного та політичного контексту функціонування*, репрезентує різні комунікативні ситуації, *зазнає еволюції* відповідно до потреб спільноти [39, 304–316].

О. Й. Голованова формулює думку, що **термін** – це вербалізований результат професійного мислення, вагомий лінгвокогнітивний *засіб орієнтації в професійній сфері та важливий елемент професійної комунікації* [27, с. 63; 28, с. 19].

М. М. Володіна припускає, що **терміни**, за допомогою яких *спілкуються фахівці конкретної галузі*, є особливими когнітивними структурами –

фреймами [23, с. 90]; вони є одним з основних способів мовного вираження *спеціальних знань*, засобами *спілкування* в процесі *професійно-наукової діяльності* та оптимізації розвитку *людського пізнання* [23, с. 19].

І. П. Массаліна підкреслює, що **термін** – це слово *спеціальної мови* для *професійного, наукового спілкування*, яке пов'язане з *поняттям*, що належить до професійної або наукової сфери [46, с. 67]; це мовний знак, що фіксує наукове знання, яке пояснюється за допомогою знаків тієї ж системи. Терміни створюються для позначення предметів, явищ, відносин, *комунікативно й когнітивно значущих* лише в *особливому семіотичному просторі*, – просторі тієї чи іншої *професійної діяльності* [46, с. 68].

З. І. Комарова вважає **термін** інформаційно-когнітивною структурою, яка акумулює *спеціальні знання*, необхідні в процесі *наукової комунікації* та *професійно-наукової діяльності* [43, с. 58].

Л. П. Груніна трактує **термін** як одиницю *професійно-наукового знання*, яка є не тільки *об'єктом пізнання*, а й *результатом розумового процесу*, пов'язаного з пізнанням. Розумовий процес фіксується визначенням термінованого об'єкта; **терміни** як *носії професійно-наукової пам'яті* є *засобом спілкування в спеціальних галузях життя*, де використовуються як особливі когнітивні моделі, необхідні в *процесі фахової комунікації* [33, с. 98].

На думку В. М. Лейчика, **термін** на відміну від інших *одниць професійної комунікації* – це *максимально навантажений змістом знак*; його змістовна структура має *інтелектуальний характер* [44, с. 62].

Такого ж погляду дотримується В. С. Воропаєва, яка вважає, що **термін** – це одиниця *професійного мовлення*, мета якої найпродуктивніше й економніше *передати інформацію, отримати* нове наукове знання або практичний *результат* [24, с. 26].

Отже, **термін** відбиває *соціологічний аспект в процесі пізнання та взаємодії у науковому / професійному середовищі*, прагнення науковців / фахівців поділитися своїм умінням і досвідом з іншими, передати власні знання учням, студентам, практикантам, однодумцям, забезпечити ефективність

наукової / професійної комунікації через фіксацію основних властивостей пізнаваних предметів або явищ та розкриття їх найістотніших ознак.

Таким чином, соціокогнітивне термінознавство зайняло свою нішу в річищі нових лінгвістичних парадигм, виявляючи свій міждисциплінарний характер, об'єднуючи різні сфери знань, акумулюючи досвід суміжних дисциплін, змінюючи підхід і ракурс дослідження своєї основної одиниці. Відповідно, термін сьогодні розглядають у когніції, у соціологічному вимірі, в комунікації. Предметом інтересу стають “живі” процеси породження нових термінологічних одиниць, терміновживання в реальному середовищі, відбирання та користування термінологією в соціолінгвальній фаховій спільноті, відтворення у термінології знань, досвіду, стереотипів, професійного мислення фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Cabré M. T., Feliu J. Terminología y cognición // II Simposio Internacional de Verano de Terminología. Barcelona, 2001. P. 41–50.
2. Cabré M.T., Sager, J.C. Preface: towards a theory of terminology. Terminology, vol. 5. №1, 1998/1999. P. 1–3.
3. Cabré M.T. Elements for a theory of terminology: Towards an alternative paradigm. Terminology 6(1), 2000. P. 35–57.
4. Cabré M.T. La terminología. Representación y comunicación. Barcelona, 1999.
5. Faber P. The Cognitive Shift in Terminology and Specialized Translation // MonTI: Monographs in Translation and Interpreting: A (Self) Critical Perspective of Translation Theories. Una visión (auto)crítica de los estudios de traducción. 2009. №1. P. 107–134.
6. Faber P., Martínez S. M., Castro Prieto M. R., Ruiz J. S., Prieto Velasco J. A., Araúz P. L., Linares C. M., Expósito M. V. Process-oriented terminology management in the domain of Coastal Engineering. Terminology, vol 12. №2, 2006. P. 189–213.
7. Faber P. The dynamics of specialized knowledge representation: Simulational reconstruction or the perception–action interface [Електронний ресурс]. Terminology, vol 17, №1, 2011. P. 9–29.
8. Jiménez C., Seibel C. From expert knowledge representation to controlled language: Flexible definitions for coastal process concepts, 2007. 13 p.
9. Kerremans K., Temmerman R., De Baer P. Construing domain knowledge via terminological understanding. Linguistica antverpiensia №7, 2008. P. 177–191.
10. Mahmud U. A. Sociolinguistic determinants in terminology planning: the case of Mauritania. Termia 84 : terminologie et coopération internationale : la terminologie, outil indispensable au transfert des technologies. Colloque international de terminologie, eds. G. Rondeau & J.C. Sager, Girsterm, Québec, 1986. P. 100–111.
11. Maurais J., Terminology and language planning. Terminology: Applications in Interdisciplinary Communication, eds. H.B. Sonneveld & K.L. Loening, John Benjamins, Amsterdam & Philadelphia, 1993. P. 111–126.

12. Myking J. Sosioterminologi, ein modell for Norden? I terminologins tjänst. Festschrift för H. Picht på 60-årsdagen, eds. A. Nuopponen, B. Toft & J. Myking, Vaasan Yliopiston julkaisu, Vaasa, 2000. p. 94.
13. Sager J. C. Classification and hierarchy in technical terminologies. Informatics 2. Proceedings of a Conference held by the ASLIB Coordinate Indexing Group. 25–27.04.1974. New College Oxford. Horsnell, 1974. P. 73–85.
14. Smith B. D. Language choice and terminology for national development in Negara Brunei Darussalam. Terminology, vol. 1. №2. 1994. P. 291–301.
15. Temmerman R. How can specialized dictionaries account for variation and the dynamics of understanding? Fourth WU Symposium on International Business Communication “Dictionaries and Beyond”, 2011. 1 p.
16. Temmerman R. Towards New Ways of Terminology Description. The sociocognitive approach. – Amsterdam : John Benjamins Publishing company, 2000. 258 p.
17. Temmerman R., Kerremans K. What will be considered a term? From static terminology description to dynamic terminology processing. Proceedings of the LSP conference, 2005. P. 265–277.
18. Úna Bhreathnach, A best-practice model for term planning. Dublin, vol.1, 2011. 224 p.
19. Алексеева Л. М. Медицинский дискурс : теоретические основы и принципы анализа / Л. М. Алексеева, С. Л. Мишланова. Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 2002. 200 с.
20. Борсук Л. Структурно-семантичні та концептуально-когнітивні чинники термінотворення. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. Вип. 18. К., 2009. С. 55–62.
21. Боярова Л. Г. Термінологічна лексика в загальномовному тлумачному словнику. *Лексикографічний бюлетень*. К., 2008. Вип. 17. С. 13–24.
22. Володина М. Н. Когнитивно-информационная природа термина и терминологическая номинация : дисс. ... докт. филол. наук : 10.02.04. М., 1998. 345 с.
23. Володина М. Н. Когнитивно-информационная природа термина на материале терминологии средств массовой информации. М., 2000. 128 с.
24. Воропаева В. С. Особенности метафоризации как способа терминообразования в итальянском и русском языках. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2010. № 22 (203). Филология. Искусствоведение. Вып. 46. С. 25–28.
25. Голованова Е. И. Базовые когнитивные понятия и развитие терминоведения. *Вестник Удмуртского университета*. История и филология, 2010. Вып. 2. С. 85–91.
26. Голованова Е. И. Категория профессионального деятеля в динамическом пространстве языка лингвокогнитивный анализ: дисс. ... д-ра филол. наук : Челябинск, 2004. 367 с.
27. Голованова Е. И. Когнитивное терминоведение. Челябинск, 2008. 177 с.
28. Голованова Е. И. Лингвистическая интерпретация термина: когнитивно-коммуникативный поход. *Известия Уральского государственного университета*, 2004. №33. С. 18–25.
29. Голованова Е. И. Отражение когнитивных механизмов перекатегоризации в терминологии. Научно-техническая терминология. Вып. 1. М., 2006. С. 16–17.
30. Голованова Е. И. Типология единиц профессиональной коммуникации: когнитивно-прагматический аспект. *Вестник Челябинского государственного университета*. Филология. Искусствоведение. 2008. Вып. 19. С. 25–29.
31. Гринюкова Р. Інноваційна вербалізація концепту “професіонал” у концептосистемі “новітні інформаційні технології”. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка*. Вип.75(4). Філологія. Кіровоград, 2008. 364 с.
32. Гришенкова Ю. А. Юридический термин как языковой и социокультурный феномен (на материале немецкого языка семейного права): автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19, 10.02.04. Ярославль, 2006. 20 с.
33. Грунина Л. П. Когнитивный аспект исследования терминов. *Филологические науки*. Тамбов, 2010. № 1(5). Ч. I. С. 97–99.
34. Д’яков А. Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К., 2000. 218 с.

35. Дридзе Т. М. Прогнозное социальное проектирование как этап управленческого цикла: от жизненных ресурсов человека к социальным ресурсам общества. *Прогнозное проектирование: теоретико-методологические и методические проблемы*. М., 1994. С. 35.
36. Згурська В. Г. Когнітивно-перекладацький аспект вивчення лексичних інновацій сфери Інтернет та комп'ютерних технологій. *Вісник Сумського державного університету. Філологічні науки*. 2005. № 5. С. 142–148.
37. Зубова Л. Ю. Английские медицинские аббревиатуры как часть профессиональной языковой картины мира: (на фоне их русских и французских аналогов): автореф. дис. ...канд. филол. наук : 10.02.04. Воронеж, 2009. 22 с.
38. Ивина Л. В. Лингво-когнитивные основы анализа отраслевых терминосистем (на примере англоязычной терминологии венчурного финансирования). М., 2003. 304 с.
39. Іващенко В. Л. Соціолінгвістичний і соціокогнітивний напрями досліджень у сучасному зарубіжному термінознавстві. *Життя у слові*. К., 2011. С. 304–316.
40. Іващенко В. Л. Фреймове і комунікативне термінознавство в зарубіжній лінгвістиці. *Мовознавство*. 2014. №1. С. 51–58.
41. Іленков А. Р. Термінологія та її роль у представленні знань. *Вісник Національного університету "Львів. Політехніка"*. Проблеми української термінології". 2009. № 648. С. 24–29.
42. Казачкова М. Б. Профессиональный язык как отражение профессиональной культуры: на материале русского и английского вариантов профессионального языка авиации: дисс. ...канд. филол. наук : 10.02.20. Казань, 2008. 255 с.
43. Комарова З. И. Семантические проблемы русской отраслевой терминографии: дис. ...д-ра филол. наук : Екатеринбург, 1991. 401 с.
44. Лейчик В. М. Термінознавство: Предмет, методи, структура. М., 2006. 256 с.
45. Лемов А. В. Система, структура и функционирование научного термина (на материале русской лингвистической терминологии). Саранск, 2000. 192 с.
46. Массалина И. П. Дискурсивные маркеры в английском языке военно-морского дела. Калининград, 2009. 278 с.
47. Мишланова С. Л. Анализ восприятия медицинских метафорических терминов. *Известия Самарского научного центра Российской академии наук*. Т.12. №3(2). 2010. С. 481–486.
48. Мишланова С. Л. Когнитивный аспект медицинской коммуникации. Теория коммуникации & прикладная коммуникация. *Вестник Российской коммуникативной ассоциации*. Вып.1. Ростов н/Д, 2002. 200 с.
49. Мишланова С. Л. Семиотические аспекты терминологизации. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2011. № 24. Филология. Искусствоведение. Вып. 57. С. 40–43.
50. Мишланова С. Л. Термин в медицинском дискурсе : Образование, функционирование, развитие: дисс ...докт. филол. наук : 10.02.19. М., 2003. 392 с.
51. Новодранова В. Ф. Взаимодействие когниции и коммуникации в терминообразовании. *Научно-техническая терминология: н.-т.реф.сборник*. М., 2003. Вып.2. с. 45.
52. Новодранова В. Ф. Когнитивное терминоведение. *Общее терминоведение: энциклопедический словарь*. М., 2006. С. 82–84.
53. Новодранова В. Ф. Когнитивные аспекты терминологии *Материалы первой международной школы-семинара по когнитивной лингвистике*. Ч.1. Тамбов, 1998. С. 13–16.
54. Новодранова В. Ф. Когнитивные науки и терминология. *Научно-техническая терминология: Научно-технический реферативный сборник*. М., 2000. Вып.2. С. 68–70.
55. Новодранова В. Ф. Мифологические концепты как когнитивные основания психологической терминологии. *Филология и культура: материалы IV Междунар. науч. конф.* Тамбов, 2003. с. 338.
56. Новодранова В. Ф. Проблемы терминообразования в когнитивно-коммуникативном аспекте. *Лексикология. Терминоведение. Стилистика*. Москва-Рязань, 2003. С. 150–153.
57. Новодранова В. Ф. Типы знания и их репрезентация в языке для специальных целей (LSP). *Когнитивная лингвистика: новые проблемы познания*. Вып. 5. Москва-Рязань, 2007. С. 136–140.

58. Олійник А. Д., Олійник А.А. Прагматичні аспекти термінотворення та проблеми “комунікативного шуму” (на прикладі економічних терміносистем). *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*, 2009. Вип. 137 Філологічні науки. С. 231–239.
59. Постриган С. В. Усталені словосполучення в німецькому юридичному інституційному тексті: лінгвокультурологічний та комунікативно-прагматичний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10. 02. 04. Київ, 2009. 14 с.
60. Селіванова О. О. Когнітивне підґрунтя термінотворення: методика аналізу. *Вісник Харківського національного університету*. Методологічні засади лінгвокогнітології. 2008. С. 84–95.
61. Селіванова О. О. Психолінгвістичне та когнітивне підґрунтя моделі породження номінативних одиниць. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. Филология. Т. 20 (59). № 3. Симферополь, 2007. С. 301–307.
62. Середюк І. В. Філософська термінологія в сучасному британському інтелектуальному романі: семантика і функціонування : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. К., 2010. 338 с.
63. Федотова Е. А. Когнитивно-дискурсивный анализ специального языка научной области «безопасность производства и технологических процессов» (на материале немецкой научной литературы): автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Калининград, 2011. 21 с.
64. Щерба Д. В. Термін та його дефініція як головні онтологічні поняття термінознавства. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2006. № 28. С. 237–240.
65. Южакова О. І. Концепт як головна одиниця когнітивної лінгвістики в аналізі терміносистем на матеріалі термінології холодильної техніки. *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. Проблеми української термінології. 2010. № 675. С. 34–37.
66. Юкало В. Я. Мовні стереотипи в комунікаціях лікаря: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2003. 207 с.

Tetyana Stasyuk

The article introduces sociocognitive terminology, defines the status of the direction in the system of linguistic knowledge, provides initial concepts, basic information about contemporary issues and prospects, purpose, tasks and methods of terminology research in the new paradigm; carries out a comprehensive analysis of the definitions of the term, points to its essential features through the prism of the cognitive and sociological paradigm of linguistics.

The main results of the research compose the following provisions:

1. Sociocognitive terminology problems cover the issues: 1. The main unit of terminology is the unit of understanding [of scientific knowledge / professional knowledge] / terminological concept / scientific concept / professional concept; 2. Term moves cognition, determinates the worldview; 3. Term definition is formed of modules of understanding; 4. Term can be polysemic; 5. Terms can have synonyms; 6. Terms can be metaphors; 7. Term verbalizes a complex construct, comprehended gradually; 8. Term definition is dynamic, transferring various amount of information depending on message aims; 9. Term concept evolves continually.

2. In cognitive aspect, we consider a term to be: 1) a representative unit of scientific / professional knowledge, 2) a product of verbalization, storing and accumulating scientific / professional information, 3) a verbalized result of scientific / professional cognition, thinking, 4) informational and cognitive structure which accumulates special knowledge.

3. In sociological aspect, we consider a term to be: a) a mean of transmission of socially meaningful knowledge, scientific / professional experience, b) a mean of providing the effectiveness of scientific / professional communication through fixing the basic properties of objects or phenomena; c) a mean of correction of term-content in various communicative processes, creation of understanding between scientists and experts.

Key words: sociocognitive terminology, term, terminology, semiotic nature of the term, conceptualization, categorization, scientific discourse, professional discourse.